

Z veršů Gavrily Romanoviče Děržanina

Přeložil Jiří Honzík

Dar

"Hle," pokynul mi Apollón,
"lyru ti dávám darem.
Ať její libozvučný tón
svět oblaží svým žárem.

Láká-li tě snad světský rej,
třpyt bohatství a slávy,
pod okny mocných sladce pěj,
nedbej, čím žijí davy.

Však jestli přepych, pocty, lesk
tvou duši nespoutaly,
pěj šťastnou lásku, něžný stesk -
dočkáš se ženské chvály."

Poslechl jsem a lyru vzal,
zapěl, co nitro pění.
A víte, kdo mi naslouchal?
Jedině krásné ženy.

Ó Apollóne, sláva ti
za ten tvůj dar a rady.
Kdo chce, ať si je bohatý.
Já - budu pěvcem mládí.

Lapili ptáčka prozpěváčka
a v ruce pevně tisknou jej.
Pípá chuděrka, že to mačká.
Leč oni: Zpívej ptáčku, pěj!

xxx

Mocným tohoto světa

Myslil jsem - ó vy velcí páni -
už nikdo není nad vámi.
Však vášněmi jste jak já štvání,
smrtelní jste jak já, jak my.

Vítr vás jednou srazí k zemi
jak list se stromu v chladném dni.
Umřete přes své diadémy
jako váš otrok poslední.

xxx

Na smrt knížete Meščerského

/Zkráceno/

Slyš úprk času! kovu hlas!
ten strašný zvuk zní v každou dobu;
volá mě, zní mi zas a zas,
volá a vábí v jícen hrobu.
Sotva jsem vstoupil v tento svět,
skřípění zubů slyším zblízka,
za zády smrt mi kosou blýská
jak klasy stíná dnů mých sled.

Neslituje se její spár.
Úniku před ním nikde není.
Každého - buď si kmán či car -
tma krypty v kořist červů mění.
Třpyt slávy stírá času vztek.
Prudce jak z horských svahů toky
do věčna plynou dny i roky.
Ne, proti smrti není lék.

Potácíme se nad srázem,
do nějž se vposled každý zřítí;
všechny nás pozře černá zem,
vstříc smrti spěje naše žití.
Nahání celým světům děs,
hvězdy se před ní hrůzou chvějí,
zář sluneční plá tlumeněji
a ona číhá v tmách jak bēs.

Kam, Měščerskij, kam skryl ses nám?
ty dítě štěstěny a něhy?
Opustils této země prám?
Přivábily tě mrtvých břehy?
Tvůj zbyl nám prach... A duch kde je?
- Tam? - Co je tam? - To žádný neví...
My jenom lkáme bez úlevy:
Běda nám! Není naděje!

Skon, chvění o život a strach!
V nás hrdost s malostí se pojí.
Dneska jsi bůh, a zítra? - ach?!
Dnes doufáš v blahém nepokoji,
a zítra? Kde jsi člověče?
Hodina míjí za hodinou,
než naděješ se, všechny minou
- a život jak sen uteče!

Jak sen, jak časně hvězdy zář
rozplynulo se moje mládí.
Nevábí každá ženská tvář,
ruka již váhavěji hladí;
přešuměl lehkých žertů proud,
duši jen zřídka vládne shoda;
spíš ctižádost tam chmurně hlodá,
horečná touha vyniknout.

Také věk mužný přeletí
a spolu s ním i chtivost slávy
i hlad po zlatě prokletý,
však v srdci, když je vášně znaví,
konečně mír se rozhostí.
Mihne se v dálce prelud štěstí.
Řeknu mu: Klamně, jdi mi z cesty!
Teď stojím u bran věčnosti.

Dnes nebo zítra, příteli,
umřeme, jak je zákon světa.
Nač se však stranit veselí?
Že po jednom z nás je už veta?
Život je nebes letmý dar.
Vychutnávej ho, jak se sluší,
a v pravou chvíli s čistou duší
vyrovnán přijmi vlastní zmar!

Milému hosti

Jenom si pohov, kamaráde milý,
v odlehlém pokoji na měkkém kanapátku.
Prachové lože jsme ti připravili,
hodinku nebo dvě zchrupni si na něm v chládku.
Po dobrém jídle prospat odpoledne
pod hebkým závěsem rozptýlí chmury v duši.
Nezabloudí sem ptáče neposedné,
dotěrný národ much siestu neporuší.

Snad bůžek spánku u nás poznat dá ti,
co v sobě tajila tvá nejskrytější přání.
Ať z modra nebes tryskne pramen zlatý
a celé poklady položí do tvých dlaní!
Ať ze všech dívek dívka nejkrásnější
se k tobě přitulí, ve snu tě ovívá!
- Nás, lidi hříšné, nic tak nepotěší
jak něžný polibek, hra lásky škádlivá.

xxx

Z osla nebude nic než osel,
byť bys ho zlatem řádů posel;
tam, kde se věčně myslit má,
on zastříhá jen ušima.

xxx

Chvála života na venkově

/Zkráceno/

Šťasten, kdo sám je sobě pán,
dal zmatkům světa provždy vale,
obdělává svůj rodný lán
a prostý život na vsi chvále
žije jak dítě přírody,

ten, koho polnic břeškný ryk
nezvedá ze sna: Chop se zbraně!
nepohnal před soud klevetník,
ctižádost neštve v mořské pláně,
kdo není poddán nikomu,

kdo ale, sotva sejde sních,
pospíchá s rýčem na zahradu,
dýchá na lístky na keřích
a přičinlivě v hloubi sadu
roubuje mladé jablůňky,

kdo vídává za tichých rán,
jak stáda táhnou po dolině,
anebo mlčky hladí džbán,
v němž předloňský mošt kvasí líně,
či ovce chystá ke stříži,

kdo umí oka zručně klást,
rád dobře jí, leč všeho s mírou,
v kom selský pluh se snoubí s lyrou...
Ó pro toho je práce slast
a nad vše sladká odměna!

Být stupňům trůnu blíž
vůbec mě nevábí,
Odmítám dávno již
nosit se v hedvábí.

Chci v duši modrojas
pod nebem bez mráček
a aby líbalas
mě dál, můj miláčku.

xxx

Proud času vpřed se nelítostně řítí,
smetá, co člověk roky vytváří.
Propadají se navždy do nebytí
plemena, říše, caři, císaři.
A pokud něco přece přetrvává
v hlaholu trubek, v něžných zvucích lyr,
pak pohltí to věčnost nenechává
a jak vše živé strhne ve svůj vír.

xxx

Pomník

Pomník jsem sobě zdvih, jenž přetrvat má věky,
nad kov je pevnější a dotýká se hvězd;
vichr ho nestrhne, nespláchnou lité řeky
a krutý času vztek jej nedokáže smést.

Ne, všecek nezemru, dál něco z mého bytí
nesetlí v pouhý prach, nenajde v smrti klid
a slávou jméno mé nepřestane se skvíti,
dokavad Slovary svět širý bude ctít.

Můj věhlas dolehne na Sever dálný, na Jih,
na Volhu, Něvu, Don, do stepí za Ural;
v paměti národů nesčetných v našich krajích
přežijí jako ten, jenž tím se slavný stal:

že první troufal si v srdečném, prostém slohu
o ctnostech carevny vyprávět lidem všem,
v rozmluvách s přáteli pozvedal mysl k bohu
a pravdu vladařům vždy říkal s úsměvem.